

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 5.12. 2003

č. 13

abel TV Prima, Kaleidoskop, 30.11., 9.00 – Egyptský archeolog Zahí Hawás: Obviňují mne, že ukrývám evidenci o svých objevech. . .

petrz Cituji z diskuse na Neviditelném Psovi: Já jsem před nedávnem četl knihu, kde se dva loučili větou: „Tak dlouho.“

Anabel Lee Včera jsem se dívala na film (nevím, jak se jmenoval), otitulkovaný asi strojově, a kromě našeho starého známého Perhapse, který by měl jít vedle, tam hrál i Frankly. Frankly, nevím co s tím.

zdenal A v Cruel Intentions nedavno na Nove jista rodina podporovala ve volbach Collinu Powellovou. . .

janina.cz „Jejich večerní schůzka pro něj znamenala slušnou obživu, aby to sem dopravil.“ Tahle věta trčí na str. 25 Clancyho „Čestného dluhu“, překlad Jiří Špalek. Do té doby to byly jenom tragický formulace, přes něž jsem se jakž takž překousala. . . ale tohle mě úplně sejmulo. . . nevíte někdo, co to může znamenat? Navíc to nemá ani moc souvislost s okolním textem. . .

ocs Nojo, překlady Clancyho jsou pověstně zrůdné. Čti to v originále. Jinak, je to hned za „špatné na plíce, Dingu“? Ano-li, původní věta zní „Their appointment for the evening made quite a living for himself by flying it in.“

Serendipity Nedávno tu byl zmiňován nějaký dabing Simpsonů. V posledním díle, kdy Homer chodí obsypán vránami, je scéna, kdy je představuje Marge: „To je Pepa Vrána, to je Franta Vrána a tamto je Alena Vránová.“ – tuším, že v originále může být Sheryl Crow a přeloženo je to výborně :o)

Y. T. Sktečnost ještě překonává vaši fantazii: „That’s Russell Crow [sic], Cameron Crow, Crow Diddley, Hume Crownin, Gregory Peck, . . .“

His „Self stand – screwed“ – tohle jsem teď našel v podnikovém mailu. . . dlouho jsem přemýšlel, co to má asi znamenat. . . „regál šroubovaný.“ ;-)))

HAgA V „Údolí stínů“ seržant odmítá pušku M-16, že mu připomíná BB dělo.

wintermute Vysvětlit prosím.

Wittgenstein V zásadě vzduchovka, akorát že nestřílí diabolky, leč umělohmotné kuličky, takové antiperle. A výrobci rozhodně nezůstali jen u klasických tvarů vzduchovek – viz <http://1bbgun.com>

janina.cz To je jako strojní puška ve Smrtonosné. . . pasti?

Wittgenstein To je trochu jinak. V rakousko-uherské armádě se označení strojní puška SKUTEČNĚ používalo, kulomet je označené modernější. Ve Smrtonosné pasti se ovšem vyskytl termín „strojnická puška“, a ten je opravdu mimo.

CountZero Cestou autobusem na Slovensko jsem zhlédl dvě úžasnosti na videu: „Jak řekl Abraham Lincoln: Nikdo není nad zákonem a nikdo není pod zákonem.“ (Steven Segal, Nico) „Když jsem ještě byl ve městě Atorny. . .“ (Steven Segal, Hard to Kill)

PJOTRIK Mě dostala hláška z jednoho filmu, co šel dopoledne na Nově, takže si dokážete představit tu kvalitu. Kromě toho, že tam hackeri celý film hákovali, tam nějaký vyšetřovatel vítězoslavně prohlásil, že „našel nezkorumpovaný pevný disk“.

YENNI Na loňském „Jednom světě“ byl otitulkovaný film, který byl původně ve francouzštině a když opominu, že polovina důležitých informací v titulcích vůbec nebyla, tak se jim povedlo pomravit celou jednu pasáž tím, že „la publicitė“ přeložili jako „veřejnost“ místo správného „reklama“. A přitom tam pak byly deset minut záběry na slaměné africké chýše, na kterých visely plakáty s reklamou na colu, fantu, cigarety atp., takže půlka kina vůbec nechápala o co jde.

Rozšířené vydání PLAV!u naleznete na adrese www.splav.cz.

Nově v Prádle

Vítejte, milí návštěvníci, v novém prádle, vítejte snad konečně v novém šapitó našeho a vašeho překladatelského cirkusu. Principálka vám dnes ukáže své prádlo, ředitel své Prádlo a ta milá slečna v zadu možná i své prádélko. Bubeníci mají opět svou stálou scénu v Divadle Na prádle, loni tak ošklivě pocuchaném povodněmi, dnes skvoucím se v plné síle a připraveném svléknout se před vámi do své nejkrásnější podoby.

Miluji dvojznačnosti, kdy člověk nikdy neví, zda věta, kterou právě teď dočetl, v něm vzbudí za pár sekund salvy smíchu nebo pláče či ho zanechá zcela neposkrvněného, a proto mi název nového útočiště překladatelských Bubeníčků vzbuzuje lehké mravenčení v podbřišku. Humor pramenící z prádla a často i z jeho obsahu patří k tomu nejstaršímu v naší literatuře, alespoň té, která sahá k Rabelaisovu Gargantuovi a Pantagruelovi a k celé té karnevalové kultuře humoru balancujícího na pomezí trapnosti a geniální lyričnosti, vždy připravené pohltnout vás nečekaným obratem či alespoň nečekaným odhalením.

Bible praví, že podle ovoce je poznáte. Lidová moudrost zas, že prý podle prádla. Kde před chvilkou stál buržoaz v sáčku, lhář ve fraku, kterému každý věří, leží teď na zemi herec, který dohrál svou roli a těší se, až spadne opona. Těší se stejně jako my, až dočtete úvodník a ponoříte se do textů a upoutávek, které vám u příležitosti šedesátých Bubeníčků přinášíme.

Za redakci Pištec

Isabelle Knor: Praha, s mou nejhlubší něhou

Poutko

Měla jsem to čekat. Šatnářka tehdy večer vypadala pořádně otrávená, prostě jako fúrie, co se pohádala se snachou, než šla do práce. A protože jsem jí její snachu nejspíš připomínala, bylo jasné, že si to vypiju. Kroutil na všechny strany límcem mého kabátu a otáčela ho sem tam jako starý smradlavý hadr. Lupy? Díra? Flek? No tak jo, ten kabát jsem koupila se slevou už před dvěma lety, ale ještě je docela dobrý, není proč tvářit se tak znechuceně! Když dokončila zkoumání, utrousila znaveným hlasem: „Nemáte poutko!“ (česky, samozřejmě). Aha, no, to nemám. Najednou mi bylo pěkně horko, snad hanbou, že jsem takhle odhalená na veřejnosti (nemám poutko!), nebo snad ze zakouřeného dusna v restauraci? Paní v šatně se nevzdávala a podruhé, poněkud sušším tónem, mě upozornila na panensky nedotčený límec mého kabátu. Cítila jsem se vážně provinile, mohla jsem se víc snažit. Žalující prst, prodloužený karmínovým nehtem, sice oprýskaným, nicméně dost rudým, poklepával na látku a označoval místo našeho sporu žhavým železem. Na pultě to dělalo puť, puť, puť. Z potupného znamení na rameni

--- -- -- -- --

samotné Mylady se ve srovnání s tím stávalo nicotné tetování pro holku, co se brzy spustí. Zírala jsem na ni jako omráčená, až česká přítelkyně, která byla se mnou, do mě nenápadně strčila a na vlastním oblečení mi ukázala, co znamená *poutko*. Už vím! Ale jak se to řekne francouzsky? *Poutko*, to je „attache“, doslova „připoj“ v širokém smyslu, řetízek, který umožňuje zavěsit váš kabát na háček. Taková věcíčka, drobnost, skoro nic, no. Zdá se, že veškerý oděv hodný toho jména je vybaven tímto vzácným doplňkem (rozhodně veškerý český oděv, možná i slovenský a, kdo ví, sovětský). Šatna je k tomu uzpůsobená, kabáty se věší za poutko a hotovo, a pokud ho váš kabát nemá, obracíte vněvč čtyřicet let plánované ekonomiky. Nebijte mě, paní Scarlett, nebijte chudinku malou Pissy, která si hned dneska večer přišije na kabát poutko! Ne, ne, ani nápad, s tou dračicí v šatně nejsou žerty a můj statut cizinky, neotesané, pokud jde o tajnosti českých zvyků a obyčejů, mi tentokrát nebyl naprosto k ničemu. Byla jsem pravičák, kapitalista bez *poutka*, zdegenerovaná měšťačka, nehodná ani jména. . . Kerberoska pak usoudila, že lekce je jasná, ale že už nic nenadělá s někým jako já, odhodila můj kabát na židli do nejzazšího kouta svého kumbálu, nevěnovala mi už ani pohled a pokračovala v činnosti tam, kde přestala, řada hladce, řada obrace. Zato já jsem se plížila až ke stolu, kde mě čekali přátelé, a usoudila jsem, že budu potřebovat několik skleniček bílého vína, abych ze sebe smyla takovou pohanu.

Šatnářka na incident zřejmě zapoměla, s nepřítomným výrazem usrkávala čaj a pak svůj metrák rozložila na židli k tomu určenou. Prodchnutá svým strategickým významem se čas od času probrala, aby vzala nebo vydala oblečení, beze slova i bez sebemenšího záblesku v očích.

Nenápadně zaměstnání, jakých bylo v Praze tolik, určitě naprosto nezajímavé. Ale přesto zaměstnání. Je snad lepší být šatnářkou než toaletářkou? I když. . . dá se o tom diskutovat. Toaletářkou není, kdo chce, to postavení si žádá určité matematické nadání. . . Hned to vysvětlím. Chce se vám čurat (a to není žádný přepych v zemi, kde sklenice piva je celý půllitr!) a v tu chvíli začnou vaše problémy. Připravili jste si rituální větu, která vás dovede k vrcholné blaženosti: „Kde jsou toalety, prosím?“ Číšník vám naznačí cestu poněkud neurčitým mávnutím ruky, ale to nebere v úvahu váš příslovečný orientační smysl a vaše čichové schopnosti. Jste skoro na místě, protože bude třeba zvolit mezi *muži* nebo *ženy*. . . Obrázky chybějí, a tak na chvíli uvíznete v propasti rozpaků, ale afsi, máte štěstí. Třetí zkouška: pánem situace je tady toaletářka nebo toaletář (to existuje), sedící u stolku, kde jako tucty malých bochánků jsou vyrovnané čtverečky šedého papíru. Snadné, řeknete si, stačí hodit do talířku hrst drobných, zmocnit se jednoho balíčku a je to v kapse! Vůbec ne! Balíčky nemají stejnou cenu. Malé stojí korunu, velké dvě. . . To je cavyků kvůli pár kouskům, jistě, ale dilema existuje. Co potřebuju, balíček za korunu nebo za dvě? Když si vezmu balíček za dvě a něco mi zůstane, co s přebytkem? Vrátit ho toaletáři? To není moc hygienické. Vyhodit do výlevky? To ucpává a navíc jde o naprosto antisociální gesto, které pohrdá třídním bojem a zásobovacím potížením. Když si vezmu balíček za korunu, co když se ukáže jako nedostatečný? Nemůžu přece vylézt, přidržovat si kalhoty a žádat o přídavek! Od paní toaletářky pomoc nečekejte, vaše kalkuly jsou jí srdečně jedno, ji sem vzali, protože má doktorát z matematiky (moc užitečný pro vztah množství-cena mezi balíčky) a ne diplom z psychologie.

Ale kdybych si měla vybrat, nebyla bych ani šatnářka ani toaletářka, pracovala bych v bufetu (česká výslovnost „bufet“ zní ve francouzštině asi jako „baštrína“), to znamená v podniku nazývaném

--- -- -- -- --

interprètes. Mais ce qui me plaît avant tout c'est que même dans ces chansons un peu pimentées, un peu égrillardes on ne tombe jamais dans la plate grivoiserie. On sait en tout garder la mesure et se contenter du sous-entendu.

– Et il y en a pour tous les goûts. A côté d'une gaudriole légèrement retroussée, voilà maintenant une romance sentimentale. Bravo, bravo!!

– Doucement! Tu t'emballas à présent sans plus penser qu'il est temps de se coucher!

– Quelle heure est-il? – Diable, dix heures et demie! Mais il faut voir la revue, sans cela je ne rentre pas.

– A la bonne heure! Nous nous rattrapons demain.

V kavárně s hudbou a zpěvy

– Jest osm hodin a počínám býti ospalý. Nemožno, abych šel dnes večer do divadla.

– Nemůžeme však přece jít v devět hodin spat! Hled se trochu přemoci a pojď do Elysejí. Koncerty v kavárnách končí záhy a návštěvník má veškerou volnost pohybování; dovoleno mu kouřiti, procházeti se a odejít dle libosti.

– Budiz tedy! Navštivme nějaký ten koncert, leč pravím ti předem, že po desáté jdu spat.

– Stane se, jak pravíš.

(*Zaměří k sadům Elysejským a vstoupí do arény zvané Aux Ambassadeurs*)

– Toť úžasně. Necht' vejde člověk kamkoliv, všude je nacpáno.

– Pojdme blíže k jevišti, abychom lépe rozuměli.

Číšník: – Jaké nápoje bude libo, pánové?

– Dvě sklenky madérského. Možno obdržeti též programy?

– Jakž by ne, můžeš dostati i úplný text přednesených zpěvů, přijde to však trochu draho: padesát centimů jedna píseň.

– Je viděti, že se zde obecenstvo náležitě baví. Tleská, zpívá s sebou zvrátky a připojí čas od času nějaký zdařilý žert, jenž rozjaří veškeré posluchačstvo.

– Velká většina obecenstva pařížského nedbá vážných dramát lyrických a holduje spíše hudbě svěží a vzletné, jež dodává slovům zvláštního důrazu, aniž by porozumění slov neb hudby vyžadovalo velké námahy.

– Většina písní, jež jsme až dosud slyšeli, jsou dle mého náhledu velmi zdařilé.

– K jejich uplatnění přispívá zvláště čistota dikce přednášejících. Co se mi však zvláště líbí jest, že i v písních dosti okořeněných a lehounce čtveračivých neupadá se nikde do nízké rozpustilosti. Ve všem je udržována míra, a myšlenka je vždy jen sotva napověděna.

– A každý zde nalezne něco dle svého vkusu. Vedle písně žertovné, lehýnce škádlivé, slyšíme pojednou dojemnou romanci. Výborně!

– Zvolna! Teď se najednou pouští po proudu a zapomináš úplně, že je čas jíti spat.

– Kolik je hodin? – Šlaka, půl jedenácté! Aj což na tom, musím vidět ještě revue, dříve mne domů nedostaneš.

– Budiz tedy! Zejtra si to vynahradíme!!!

Pranýř překladatelů

Tander Lee Na Discovery v pořadu o Tutanchamonově pyramidě (někdy minulý týden) volně zaměňovali kletbu a klatbu.

„jen nízké střevíce“ (il est dans ses petits souliers), takže je na tom asi podobně.

Kombiné je ve francouzštině „combinaison“. Slovo „combiné“ znamená šněrovačku. Hodláme-li někoho sešněrovat morálně, ve Francii mu nasadíme korzet. Spodnička je nejen prádlo zvýrazňující šířku sukně, jak praví slovník. U nás muž běhá za každou sukni, ve Francii běhá právě za spodničkami. Zajímavým eufemismem je výraz pro ženskou podprsenku, která si uchovala preciózní název „soutien-gorge“, doslova „opora hrdla“.

A právě u tohoto kousku prádla se může projevit i známý boj mezi francouzštinou a angličtinou. V angličtině jde totiž o slovo, které je typickým příkladem tzv. „falešného přítele“ francouzštiny. Anglický výraz pro podprsenku – „brassiere“ by se ve francouzštině klidně mohl stát součástí dětského šatníku. Jedná se totiž o kojeneckou košilku. Jak nabádaly francouzské noviny v roce 1988, novorozené Londýňance není vhodné darovat „brassiere“, neboť jde právě o tu již zmíněnou „oporu hrdla“, kterou Češi tak pragmaticky a nepoeticky nazývají „podprsenka“.

Markéta Vinická

Osm dní v Paříži

(Huit jours à Paris)

Z příručky Rozpravny francouzsko-české. Sestavil Jindřich Hantich, profesor Československé obchodní akademie. Vydalo nakladatelství F. Topiče, 1900

Dans un café – concert

– Huit heures passées et je commence à avoir sommeil. Impossible que j'aie ce soir encore au théâtre.

– Nous ne pourrons pourtant pas nous coucher à neuf heures! Fais un petit effort et viens aux Elysées. Le café-concert finit de bonne heure; de plus on y a toute liberté d'allures, on peut fumer, se promener et s'en aller quand on veut.

– Soit, allons passer la soirée au concert, mais je te promets que dix heures sonnées, j'irai me coucher.

– Il sera fait comme tu dis.

(Ils s'acheminent vers Champs-Élysées et entrent aux Ambassadeurs)

– C'est étonnant! Qu'on aille n'importe où, les salles regorgent partout.

– Approchons-nous de la scène pour mieux entendre.

Garçon: – Quelle consommation, Messieurs?

– Deux mères. Peut-on avoir aussi des programmes?

– Certainement, tu peux avoir même le texte des chants qu'on interprète, mais ça revient un peu cher: cinquante centimes une chanson.

– Ah, ici on voit que le public s'amuse pour du bon. Il applaudit, il chante un bout de refrain et, de temps en temps, il lance une plaisanterie qui met toute la salle en gaieté.

– C'est la masse du public parisien qui préfère aux grands drames lyriques la musique gaie et spirituelle où les notes ne font que souligner les paroles et où l'on entend et comprend ce qui se chante sans se donner trop de mal.

– La plupart des chansons que nous avons entendues sont à mon avis très bien faites.

– Elles gagnent surtout par la netteté de diction de leurs intelligents

ve Francii kafetéria. Sál stalinských rozměrů s vysokým stropem, to vše pohroužené do tlumeného světla neonů, které vaší pleti dodávají narůžovělé zbarvení tuberkulózního syfilitika. Různé pulty nabízejí rozmanité jídlo. A tak se chystáte vrhnout na chlebičky se šunkou plněnou šlehačkou, na bramborové saláty utopené pod majonézou, na makové koláče. . . Stop! U vchodu stojí zaměstnanec, jehož jediným úkolem je předat vám lístek. Úslužná servírka u každého pultu zaznamená, co jíte. Pokladní nakonec všechno sečte a vy zaplatíte. A tak putujete od předkrmů k moučnickům s lístkem v ruce a s celkem pozitivním pocitem, že jíte zadarmo. Ano, ale co když lístek ztratíte? Za pár chlebiček vás nechají zaplatit paušální a astronomickou částku. Zkoušíte sice vyjednávat, ale kdepak, zbytečná náhaha, nevěří vám, prohledávají kapsy, marně. Pro našeho vydávče lístků je to pěkná pomsta! Každý jím pohrdá, sotva se na něj podíváte, když vám podává svůj kousek papíru, ani děkuji, nic, a teď tu jste, vy, přistiženi při činu, když se snažíte proklouznout kvůli pár krajíčkům chleba!

Paní v šatně mezitím skoro usnula nad svým bleděružovým pleťním. Bylo už pozdě, restaurace se chystala zavírat. Pár skleniček vína mě rozjařilo a zvučným hlasem jsem si vyžádala svůj kabát, připravená teď se o něj třeba i poprat. Jenže má protivnice už ztratila elán a oblečení mi podala unaveným pohybem, bez jakýchkoli průtahů. Zklamaně jsem si navlékla rukavice a s rukama vraženými do kapes vyšla vstříc štiplavému mrazu. Po příchodu domů jsem kabát pověsila na ramínko, a v tom okamžiku mi jedna maličkost vechnala slzy do očí. Na límci úplně nenápadně bleděružové pletené poutko, pevně přišité.

přeložila Markéta Vinická

Hans Christian Andersen: Milenci

Vlk a mičuda spolu leželi v šuplíku mezi ostatními hračkami, a vlček povídá: „Neměli bychom být milenci, když už spolu takhle ležíme v šuplíku?“ Ale mičuda byla ušitá ze safiánu, nafoukaná byla jako nějaká milostlečinka a na něco takového vůbec nehodlala odpovídat.

Den nato přišel kluk, co mu hračky patřily, natřel vlčka červenou a modrou barvou a doprostředka zatloukl mosazný hřebík, a když ho pak roztočil, byla to jedna nádhera.

„Podívejte se na mě!“ volal vlček na mičudu. „No, co říkáte teď? Nebudeme milenci, ohromně se k sobě hodíme, vy skáčete a já tancuju, šťastnější než my dva už by nikdo být nemohl!“

„Ale jděte,“ povídá mičuda, „tak to asi nevíte, že moje matka i otec byly safiánové pantoflíčky a že mám v bříšku špunt.“

„No jo, jenže já jsem z mahagonového dřeva,“ na to vlček, „a vysoustružil mě sám pan rychtář, on má doma soustruh, a dělal to s velkým potěšením.“

„Jen jestli je na to spoleh,“ brumlala mičuda.

„Ať už do mě v životě bič nešlehne, jestli nemluví pravdu,“ zapřísahal se vlček.

„Mluvíte jak kniha,“ vzdychla mičuda, „ale já stejně nemůžu, já jsem totiž skoro tak napůl zasnoubená s panem vlaštovkou! Vždycky když vyletím do vzduchu, vystrčí hlavičku z hnízda a řekne: ‚Chtěla byste, chtěla byste?‘ A já už jsem si tak vnitřně řekla ano, a to máte jako poloviční zasnoubení! Ale slibuju vám, že na vás nikdy nezapomenu!“

„No to mi tedy opravdu ohromně pomůže,“ zavrčel vlček a dál už spolu nepromluvíli.

Druhého dne si kluk mičudu vzal, vlček ji viděl, jak lítá vysoko do vzduchu, jako pták, až už nebyla vůbec vidět. Pokaždé přiletěla zpátky, a sotva se dotkla země, zase vyskočila do výšky, bylo to buď touhou, nebo tím, že měla v bříšku špunt. Ale podeváté mičuda odlétla a už se nevrátila, kluk ji hledal a hledal, ale nic naplat, byla pryč.

„Já vím, kde bude,“ vzdychal vlček, „to ona je v hnízdě u pana vlašťovky, určitě už mají po svatbě!“

Čím víc na to vlček myslel, tím byl do mičudy zamilovanější, právě proto, že ji nemohl dostat, láska sílila, a že si vybrala jiného? Inu, tím to bylo svéráznější. A vlček tančil a vrtěl se, ale v jednom kuse myslel na svou mičudu a ta byla ve vzpomínkách krásnější a krásnější. Tak uběhlo mnoho let – a už to byla stará láska.

A vlček už taky nebyl žádný mladík – ! Ale jednoho dne ho úplně celičkého pozlatili. Ještě nikdy nebyl tak krásný, byl to teď vlček zlatý a vyskakoval, jen to hrčelo. Jo, panečku, to bylo něco! Ale pak najednou vyskočil moc vysoko a – byl pryč! Hledali ho a hledali, dokonce až dole ve sklepech, ale nebyl k nalezení.

Kdepak jen mohl být?

Skočil do popelnice, a tam se válelo kdeco, košťály, smetí a špina, co vytekla z okapu.

„To jsem si tedy ustlal! Tady ze mě to pozlátka co nevidět asi sleze. A mezi pěknou chamrad' jsem se to dostal,“ zašilhal po dlouhém košťálu, úplně ohlodaném, a po jakési podivné kulaté věci, vypadala jako staré jablko – ale nebylo to jablko, byla to stará mičuda, dlouhá léta ležela v okapu a vsakovala do ní voda.

„Díky Bohu, aspoň někdo na úrovni, bude s kým pohovořit,“ pravila mičuda a dívala se na pozlaceného vlčka. „Tedy já jsem ve skutečnosti ze safiánu, šily mě panenské prsty, a mám špunt v bříšku, jenže teď by to do mě nikdo neřek. Už jsem málem slavila svatbu s panem vlašťovkou, ale pak jsem spadla do okapu a tam jsem prosím ležela pět let a vsakovala do mě voda. A to je pěkně dlouhá doba pro neprovdanou pannu, to mi věřte!“

Ale vlček neřikal nic, myslel na svou dávnou milou, a čím déle ji poslouchal, tím jasnější mu bylo, že je to ona.

Pak přišla služebná vysypat odpadky: „A heleme se, tady je vlček!“ zaradovala se.

A tak se vlček vrátil zase do pokoje a těšil se úctě a vážnosti, jen o mičudě už nepadlo ani slovo, a vlček už se o své staré lásce taky nikdy nezminil. Ta holt pomine, když milá leží pět let v okapu a vsakuje do ní voda, a když na ni jeden narazí v popelnici, už ji pomalu ani nepozná.

preložil František Fröhlich

Jacques Prévert: Velké prádlo

Ó strašný a prapodivný pach masa
na porážce
je léto a přeče listí stromů v zahradě
padá a chcípá jako na podzim. . .
ten pach se nese z místa kde je pavilón
z vily v níž sídlí pan Edmund
hlava rodiny
hlava úřadu
dnes je den velkého prádla
a ten pach je pach rodiny
a hlava rodiny
hlava úřadu

Zdá se, že francouzských přísloví o prádle je méně než českých. Nenašla jsem například ekvivalent českého „tahat si triko“. Ale i tak má oblečení své místo. A pokud zahrneme do oblečení i boty, dozvíme se, že ve Francii nechodí bosa kovářova kobyla, ale že „ševci jsou nejhůř obutí“.

Češi říkají „Březen, za kamna vlezem, duben, ještě tam budem“. Francouzi radí nesundávat v dubnu ani nit: „En avril, ne te découvre pas d'un fil.“

Abychom na to nezapomněli, můžeme si v obou zemích udělat uzel na kapesníku. I když ve Francii je některý problém „velký jak o kapesník“, to znamená docela malý. Někdy mohou věci nastat „v jednom chumlu“, ve Francii „v jednom kapesníku“. A kapesníkem se mává na rozloučenou, u nás někdy poetičtěji šátkem.

Šaty dělají člověka, říkáme my. Francouzská náboženská tradice velí, že „oděv dělá mnicha“ – l'habit fait le moine. My soudíme podle kabátu. Francouz má zřejmě obchodního ducha, protože soudí podle „nálepky na pytlí“.

Vezmeme-li člověka od hlavy k patě, dozvíme se, že:

Má pod čepicí, ale ve Francii „je mazaná moucha“. Se svým protivníkem se ovšem chytí za límec stejně jako u nás. Neboť je mu stejně jako u nás „bližší košile než kabát“. „Zvyk je železná košile,“ říkáme my. Francouzi varují: „Zažeňte přírodu, vrátí se tryskem.“ Názory jako košile se mohou měnit v obou zemích. Ale pokud jsou ve Francii přátelé jako zadek a košile, znamená to, že jsou nerozluční. Starají se tedy jeden o druhého, a ne „jako o svou první košili“, to znamená vůbec ne. A nebudou snad ani muset „prodat svou (u nás poslední) košili“ kvůli zaplacení dluhů. Bílé límečky, tj. zaměstnanci úřadů, mohou někdy chodit s límcem pěkně zdviženým, když jsou nafoukaní. Mohou se „tlačit límcem“, tj. tvářit důležitě, nebo „náprsenkovat“, tj. naporovat se. Stejně jako u nás, i ve Francii se „ukládají peníze do punčochy“, jen se ještě zdůrazňuje, že ta punčocha je vlněná. („Mettre de l'argent dans un bas de laine.“)

Culotte = krátké kalhoty.

Po přečtení definice z výkladového slovníku by člověk přemýšlel, jak si má takovou věc obléct:

Culotte neboli „krátké kalhoty“ jsou totiž: „mužský oděv, pokrývající tělo od pasu po kolena, přičemž odděleně obaluje každé stehno“. Jestliže my máme „plné kalhoty“, Francouz má „rolničky“ (grelots), takže mu zřejmě strachy drkotají zuby. Ovšem „mít srdce v kalhotách“ znamená francouzsky „trást se v kalhotách“, nebo taky „mít játra“, což připomíná naše srdce spadlé do kalhot. A kalhoty může nosit i žena v případě, že muž je pod pantoflem.

Význam kalhot v dějinách dokládá i výraz „sans-culotte“ (doslova „bez krátkých kalhot“), označení republikánů za Francouzské revoluce, kdy muži z lidu nosili dlouhé kalhoty (pantalon) na rozdíl od aristokracie, která nosila kalhoty krátké (culotte). Být „kožené kalhoty“ znamená být omezený voják. Může se strachy „trást v kalhotách“, nebo dokonce „svléknout kalhoty“, tj. prozradit se nebo ztratit v rozhodující chvíli jistotu.

Ale pokud „najde botu na své noze“, najde opět to, co se mu hodí, co odpovídá jeho přáním. A nebude muset před nikým „vytahovat klobouk“ nebo „zdravit poníženým kloboukem“. Ve Francii se „někomu (poníženě) lížou boty“.

Pokud chceme „prásknout do bot“, tak ve Francii si musíme natáhnout kalhoty (tirer ses chaussures). My víme, kde nás bota tlačí. Francouz ví, kde ho tlačí „soumarské sedlo“ (bât), což je ta pokornější varianta. Jindy si vzpomene na svou rytířskou minulost a „ví, kde je kaz jeho brnění“. A pokud nám „do bot teče“, Francouz má

čest papouška svatého Ducha
otěhotněla dcera domu
novorozeně se nesmí
dostat mezi lidi
otcovo jméno nikdo nezná
ve jménu otce i syna
ve jménu papouška jmenovaného už svatého Ducha
Ať se to nedostane mezi lidi
s nadpřirozeným výrazem ve tváři
babička hodně stará sedí na okraji vany
splétá věneček z umělých slaměnek
pro živé dítě přírody
a po dceři se šlape
rodina je bosa
sešlapává sešlapává a sešlapává
je to vinobraní rodiny
vinobraní čestných
a dcera domu chcípá
na dně. . .
na hladině
mýdlové bublinky praskají
bubliny bílé
bubliny bledé
v barvě Mariina dítěte
a na kousku mýdla
muňka se zachránila se svými mláďaty
hodiny bijí je půl druhé
a náčelník rodiny i úřadu
si nasadí nad své čelo čepice
a vyjde z domu
vykračuje si po náměstí čelního města okresu
a odpovídá na pozdrav svému podnáčelníkovi
který náčelníka zdraví
chodidla náčelníka rodiny jsou rudá
ale vyčištěné střevíce se lesknou
Je lepší probouzet závist než soucit.

přeložil Petr Skarlant

Prádlo před a za kanálem

Prádlo – francouzsky LINGE – od „lin“ – len

Být ve Francii v pěkných prostěradlech znamená být v pěkné bryndě.

Nás si někdo vezme do prádla a pak jsme v pěkné kaši. Francouzi někomu vzteky „rozbíjejí cukr na zádech“, ale pak jsou hned v pěkných prostěradlech. Tak se snad vyrovnává charakteristika Čechů jako jedlíků a Francouzů jako milovníků? Následně může člověka postihnout „velké prádlo“ neboli čistka. A může z ní vyjít pěkně „lessivé“, doslova „vypraný“, ale v přeneseném smyslu „odraný“, tj. bez peněz a bez sil.

Stejně jako u nás i ve Francii je třeba „své špinavé prádlo prát doma“. Protože: Jak si kdo ustele, tak si lehne, i ve Francii – a zas bude v těch pěkných prostěradlech. A pokud si bude něco hojně užívat, opět skončí u prostěradel, protože doslova: „řízne doprostřed prostěradla“ (tailler en plein drap). Jestliže vám někdo něco svěří „na polštáři“, bude to znamenat velmi soukromý rozhovor.

ve svém pavilonu v hlavě kantonu
obchází kolem rodinného škopku
a dokola mele svou oblíbenou větu
Špinavé prádlo se má prát doma
a rodina celá roztřesená kdáká hrůzou
a hanbou
kartáčem drhne a drbe a drhne
kočka by zmizet chtěla
ze všeho se jí zvedá žaludek
rve jí to srdce z těla
srdce domácí kočičky
ale dveře jsou zavřeny na zámek
tak tedy ubohá kočička vyzvrací
ubohý kousíček srdce
který večer sežrala
staré peněženky plavou ve vodě škopku
a škapuliře. . . suspensory. . .
čepice na noc. . . čepice policajtů. . .
pojistky na život. . . knihy úctů. . .
dopisy o lásce kde se hovoří o penězích
dopisy anonymů kde se hovoří o lásce
roseta čestné legie
staré chuchvalce vaty do uší
trika
klerika
podvlikačky
svatební šaty
fíkový list
plášť ošetřovatelky
korset husarského oficíra
plínky
kalhoty z bílého plátna
kalhoty z jelenice. . .
tu náhlé vzlyky
a kočička si tlapkami přikrývá uši
aby neslyšela ten křik
protože miluje dívku
a protože dívka křičí
to na ni dceru domu
se tak rozběsnili
je nahá. . . a křičí. . . a pláče
a ranou rýžáku
po hlavě
ji otec přivádí k rozumu
má skvrnu dcera domu
a celá rodina ji namáčí
znovu namáčí
dcera krvácí
řičí a rve
nechce však říci jméno. . .
a otec rve taky
Ať nic z toho nevyjde ven
ať všechno zůstane mezi námi
říká matka
a synové bratrance komáři
křičí taky
a papoušek na bidýlku
břebentí taky
Ať nic z toho nevyjde ven

čest rodiny
čest otce
čest syna
čest papouška Ducha svatého
je těhotná dcera domu
jenom ať novorozeně
nevyjde ven
otcovu jméno je neznámé
ve jménu otce i syna
ve jménu papouška už jmenovaného Ducha svatého
Ať nic z toho nevyjde ven. . .
a s nadpřirozeným výrazem ve tváři
sedí babička na kraji škopku
a vije věneček ze slamének
z umělých slamének pro dítě lásky přirozené. . .
na dceru šlape
rodina bosýma nohama
šlape šlape a šlape
je vinobraní rodiny
vinobraní cti
a dcera domu chcípá bídňě
na dně. . .
na povrchu mýdlové bubliny
praskají
bublínky bílé
krvinky bledé
jak dívky z mariánské družiny
a na kousku mýdla muňka
prchá se svými malými
půl druhé bijí hodiny
a hlava rodiny a úřadu
si posadí pokrývku hlavy na hlavu
a odchází
kráčí přes náměstí hlavy kantonu
odpoví na pozdrav svému zástupci
zástupci hlavy úřadu
který ho zdraví. . .
rudé jsou nohy hlavy rodiny
střevíce však jsou bezvadně vyleštěné
lepší je budit závist než soucit. . .

přeložil Adolf Kroupa

Jacques Prévert: Velké prádlo

Ach jak postraší a překvapí pach masa
které zahnívá
máme léto a přece listy stromů na zahradě
padají a usychají jako by byl podzim. . .
ten zápach proniká od rodinné vily
kde bydlí pan Edmond
náčelník rodiny
náčelník kanceláře
je den kdy se pere velké prádlo
a ten zápach je zápach rodiny
a náčelník rodiny
náčelník úřadu
ve své rodinné vile v čelním městě okresu
chodí kolem dokola rodinné vany

a opakuje své oblíbené heslo
Špinavé prádlo se pere doma
a celá rodina kdáká hrůzou
z hanby
chvěje se valchuje ždímá a valchuje
kočka by chtěla zmizet
celá záležitost jí zdvihá žaludek
žaludek malé domácí kočičky
ale dveře jsou pozamykané
tak tedy vyblíje ubohá kočička
ubohý kousek srdíčka
sežraný kousek k večeri
staré náprsní tašky plavou ve vaně
a škapulíře. . . obvazy. . .
noční čepičky. . . čepice policajtů. . .
smlouvy z pojišťovny. . . účetní knihy. . .
dopisy o lásce kde se upozorňuje na peníze
dopisy anonymů kde se upozorňuje na lásku
řády a vyznamenání
staré chuchvalečky vaty do uší
stuhy
plášť kněze
podvlíkačky z kabaretu
róba nevěsty
fikový list
zástěra zdravotní sestry
šněrovačka husarského důstojníka
plínky
kalthoty od sádry
kalthoty z jelenice
náhle se ozve dlouhé zavzlykání
a kočička si přikrývá pacičkami uši
aby neslyšela ten řev
protože má ráda tu dívku
a právě ta dívka naříká
na ni se rozzuřili
ta dívka je dcera domu
je nahá. . . vykřikuje. . . pláče
a rána rejžákem do hlavy
otec ji přivádí ranou k rozumu
pošpinila se
dcera domu
a celá rodina ji potápí
znovu potápí
dcera krvácí
ječí
nechce však říct jméno
a otec se rozkřičel taky
Ať se nic nedostane mezi lidi
ať všechno zůstane mezi námi
říká matka
a synové bratrance ti komáři
piští taky
a papoušek na bidýlku
to opakuje po nich
Ať se nic nedostane mezi lidi
čest rodiny
tatínkova čest
čest syna